

# Historien om SANTO-Li

av Pehr-Johan Fager

• SPORTDRYCK  
• MÅLTIDSDRYCK  
• HÄLSODRYCK

SANTO **Li<sup>+</sup>**

Varför dricka annat mineralvatten när det finns SANTO-Li?

Det enda mineralvattnet i Sverige med förhöjd nivå av litium. Också hög nivå av kalcium, magnesium och bikarbonat.



SANTO **Li<sup>+</sup>**

NATURLIGT MINERALVATTEN FRÅN HÄLSOKÄLLAN I  
STOVKA I SLOVAKIEN. LÄTT KOLSYRAT. BELÖMD MED  
MEDALJER FÖR SIN UTSÖKTA SMAK. INNEHÅLLER LITIE

[www.santoli.se](http://www.santoli.se)

## *Historien om SANTO-Li*

Så här började det

I slutet av 2009 läste jag av en händelse en vetenskaplig artikel av Hirochika Ohgami och medarbetare publicerad i maj samma år. Den visade att områden i Japan med mer litium i dricksvattnet hade lägre frekvens av självmord. Intressant tyckte jag som arbetat med medicinsk diagnostik i många år och visste att litium var ett läkemedel – ett läkemedel mot psykiska åkommor såsom bipolär sjukdom – och som man mätte i blodet med jämna intervaller då för höga nivåer kunde ge biverkningar.

Hur som helst så började jag leta på den medicinska databasen PubMed för att se om det fanns andra artiklar som visade på samma sak, dvs att de nivåer som fanns av litium i vanligt dricksvatten kunde ge några positiva effekter. Det är nivåer som vid normalt intag av vatten ger 100 till 1000 ggr lägre mängd litium än läkemedelsdoserna, vilket borde betyda att de skulle vara helt ofarligt.

Det visade sig då att det fanns en person, professor Gerard Schrauzer från USA, som redan 1990 publicerat en artikel om hur nivån av litium i dricksvattnet från olika källor i Texas visat på samma resultat som Ohgami. Man kunde också i den studien se att ju mer litium det fanns i dricksvattnet desto lägre var kriminaliteten, våldsbrotten, våldtäkter och droganvändning.

Jag hittade också en rad andra artiklar, den första från 1969, där man sett på litium i dricksvatten och hälsoeffekter. Det visade sig att förekomsten av död i hjärtinfarkt i de 99 största

städerna i USA var lägre ju mer litium det fanns. Inga stora skillnader, men dock. Det fanns också djurförsök på 1970- och 1980-talet som visade på störningar i beteende och reproduktion hos möss och getter där man uteslutit litium helt ur kosten. Mycket av den forskningen hade gjorts i dåvarande Östtyskland av professor Manfred Anke och var inte så känd här i väst.

Aha, tänkte jag, man mår helt enkelt bättre rent mentalt och kroppsligt om man inte har litiumbrist, vilket förmodligen många har i områden med mycket lite litium i dricksvattnet.

## Jakten efter SANTO-Li

Jag började därför leta efter olika mineralvatten som skulle kunna innehålla förhöjda nivåer av litium. För tänk om människor börjar dricka det. Tänk så bra de skulle må. Vi kanske skulle kunna minska antalet självmord, kriminalitet och drog-användning och en rad rent kroppsliga åkommor.

Mitt letande ledde mig till Lithia Springs utanför Atlanta i USA. Där fanns en källa som med en relativt hög halt av litium. Där hade det också under förra sekelskiftet varit en kurort dit alla dåtidens amerikanska presidenter åkte för att dricka det hälsosamma vattnet.

Källan fanns kvar när jag besökte den våren 2011, och en ny ägare höll just på att relansera vattnet på halvlitersflaskor i USA. Den tidigare ägaren, och före detta borgmästaren i Lithia Springs, Gleda James, som jag också träffade, hade under 1980-talet sålt vattnet på postorder runt om i världen under benämningen "Love water", enligt Gleda bara för man blev så vänlig och snäll när man drack det.

Jag fick några flaskor med mig hem och testade dem för mineralinnehåll på ett laboratorium i Linköping. De 3 mg/L som stod på flaskan var bara 0,3 mg/L enligt labbet, och så var smaken inte den bästa, så jag meddelade ägaren av källan att jag inte längre var intresserad. Förmodligen var orsaken till den lägre nivån litium och den lite unka smaken en översvämning året innan som också hade drabbat källan.

Sökandet gick nu vidare, men inte i Sverige då vi inte har några källor med förhöjd litiumnivå här, utan i Mellaneuropa. Till slut kom jag till Santovka i Slovakien. Där hittade jag ett mineralvatten som uppfyllde alla mina krav, och som ett drygt halvår senare blev SANTO-Li och lanserades på mässan Allt för Hälsan i november 2011.

## Marknadsintroduktion

Mässan blev en succé då många tyckte vattnet var både gott och spännande. Jag hade också gjort upp en affärsplan hur distribution skulle ske och vilka marknadsaktiviteter som skulle genomföras. En av de viktigaste var att sponsra elitidrottsmän, och då främst golfare till en början. Jag var övertygad om att de egenskaper litium har i lågdos tillsammans med övriga mineral i SANTO-Li som magnesium, kalcium och bikarbonat skulle vara en stor hjälp för dem till ett bättre spel. SANTO-Li var i en klass för sig på den svenska marknaden.

## Sponsring

En av de första som testade SANTO-Li var en av våra gamla storgolfare Anders Forsbrand, med 6 st segrat på European Tour under 1980- och 1990-talet, och som nu spelade på European Senior Tour. Han hade inte vunnit en proffstävling på 17 år då han efter att druckit SANTO-Li vid varje tävling i tre månader vann Scottish Senior Open. Han spelade sedan så bra

att han kvalade in på Champions Tour i USA där han 2013 hade flera topp 10-platser. En annan golfare som druckit SANTO-Li är vår nuvarande världsstjärna Alexander Björk. Under de fyra år det tog att gå från Nordea Tour till Europa Touren drack han SANTO-Li regelbundet.

Det finns många fler exempel. En är vår världsstjärna i racing Felix Rosenqvist som drack SANTO-Li under den tid han körde F3 och vann en rad segrar. Jag har också sponsrat bowlaren Eva Renvall som efter några månader med SANTO-Li vann 3 guld av 4 möjliga i senior EM 2012 i Norrköping och som också tog guld i EM i Dublin 2017. Jag har också sponsrat vår bästa BMX-cyklist under flera år Filip Svanberg och Team LVL i landsvägscyckling där Thomas Nyberg tog dubbla SM-Guld i juni 2018 och kom fyra i VM i Italien i september 2018 – allt i klass H55. Alla jag sponsrat har inte blivit världsstjärnor, men ändå gjort bra ifrån sig och höjt sin nivå. De jag sponsrat längs är två golfproffs, en manlig och en kvinnlig, som nu slutat sina aktiva karriärer, men som fått gratis leveranser ändå då de uppskattat SANTO-Li så mycket.

### Ingen kommersiell succé

Den kommersiella succén har tyvärr uteblivit. Jag har deltagit i många mässor och andra evenemang där jag delat ut SANTO-Li gratis, annonserat i olika tidningar – alltifrån tidningen HÄLSA till hälsobilagor i SVD, sponsrat Nordea Tour med vatten till drygt 20 tävlingar.

Ett stort problem var att ingen av de större distributörerna till restauranger och butiker ville lägga in SANTO-Li i sitt sortiment – det fanns ju så många olika mineralvatten påstod de, och jag var en okänd spelare på marknaden utan ”marknadsföring-muskler” som Loka och Ramlösa. De förstod inte hur unikt SANTO-Li var trots mina försök att förklara.

Till slut fick jag i alla fall in det på HKC (numera WeMake), som skickar varor till hälsokostbutiker som inte ingår i någon kedja. De stora kedjorna som Life och Hälsokraft var inte intresserade på central nivå. De var också bortskämda med att leverantörerna skulle göra stor marknadsföringskampanjer – något jag inte hade råd med. En del golfklubbar som jag levererade till personligen började dock sälja mineralvattnet. Och jag sålde flera tusen flaskor i Team Sportias tält på Vätternrundan under ett par år. Jag hade också en web-shop redan från start där försäljningen också började ta fart. Ja, det började faktiskt lossna lite.

## Kritik och bakslagen

Men jag märkte att det fanns många som med kritiska ögon tittat på SANTO-Li och gjort vad de kunnat för att bromsa försäljningen. Litium var ju ett läkemedel mot svåra psykiska sjukdomar och inte ska man sälja produkter med sånt till allmänheten, var den attityd som fanns hos en del, och då främst från personer med sjukvårdsanknytning. Vad man inte förstod var att litium är ett grundämne som finns i marken och allt levande. Ingen verkade heller riktigt förstå att det var frågan om helt olika mängder litium man får i sig via vatten och kost och det man får i sig vid läkemedelsbehandling. Och inte heller att det naturliga intaget hos oss människor kunde variera mer än 10 ggr beroende på vad man åt och drack. Att WHO redan i en skrift från 1996 klassat litium som ett möjligt essentiellt näringsämne kände ingen till.

## Första smällen

Så kom den första riktiga smällen i mars 2014 när jag just skrivit avtal om sponsring av Norde Tour i golf. Då sände SVT programmet Plus ett ca 10 minuters långt reportage om SANTO-Li. Det hade föregåtts av flera månaders förarbete och gick ut på

att sänka produkten genom att förlöjliga den och påstå att jag använde falsk marknadsföring.

Anklagelsen var givetvis falsk då jag varit mycket noga med att följa marknadsföringsreglerna, men vad jag gjort var att på hemsidan som då fanns redovisat en rad vetenskapliga studier som visade att låga nivåer av litium hade positiva effekter på hälsan. Men vad jag också skrev på hemsidan var att det inte finns några studier som visar att SANTO-Li skulle ha de effekter som studierna visade. Givetvis gjorde jag det för att det inte fanns någon sådan studie, och för att ingen skulle missförstå det hela, annars skulle jag ju bryta mot lagen. Och även om det fanns studier så måste jag först få godkännande från den europeiska myndigheten EFSA för eventuella hälsopåståenden. Att jag själv var övertygad hade inte med saken att göra.

Apropå SVT och Plus så var också en av de punkter som jag fick kritik för att jag på Facebook visat på studier där litium kunde bromsa upp Alzheimers. Som bevis på hur fel jag hade tog de därför och intervjuade en professor som påstod att det inte fanns någon seriös forskning som kunde visa att så var fallet. Till saken hör, men som givetvis inte kom fram i reportaget, att denna professor var storägare i ett företag som utvecklade en behandling mot Alzheimers som byggde på en helt annan princip. Ett företag som då omsatte över 100 MSEK och som idag har ett börsvärde på flera miljarder. Detta trots att de ännu inte kunnat visa att deras läkemedel har någon större effekt.

Idag finns det för övrigt ett flertal studier som visar på både att och varför litium i lågdos kan bromsa upp Alzheimers och minska risken att bli drabbad. Det verkar dock inte vara så intressant då det inte går att patentera en sådan användning och därmed tjäna stora pengar.

## Vetenskapliga studier

Apropå vetenskapliga studier så har jag faktiskt diskuterat en hel del med olika personer om att göra studier på SANTO-Li Inte på Alzheimers, men på mentalt friska, men det blev på tok för dyrt eller så backade de jag pratat med ut av olika anledningar. Jag hade bland annat långtgående planer kring en studie som skulle sponsrad av Kriminalvårdsstyrelsen. Jag ville ge SANTO-Li till en grupp interner och jämföra med andra interner som skulle få ett mineralvatten utan litium. Syftet var att se om de som fick SANTO-Li skulle må bättre mentalt och att det skulle bli lugnare på de avdelningarna där man drack det. Efter flera diskussioner fram och tillbaka backade man ur för att jag inte hade någon professor från en vetenskaplig institution som stod bakom det hela.

Jag gjorde i alla fall senare en liten egen studie på ett litet företag med 8 anställda. Hälften fick en lösning med lika mycket litium som det finns i en halv flaska SANTO-Li och hälften samma lösning utan litium. Alla fick sedan fylla i ett frågeformulär innan och efter studien där det fanns en rad frågor kring hur man mådde rent mentalt. Resultaten var entydiga. De som fått litium mådde bättre efter bara 3 veckor. De var för övrigt en kopia på en studie professor Schrauzer publicerade 1994, och då med samma resultat som jag fick – de som fick lite tillskott på litium mådde bättre.

## Den akademiska striden

Men den akademiska striden var inte över. En professor på KI ledde ett forskarteam som mellan 2011 och 2016 publicerade 4 olika studier med kvinnor som bodde i Anderna på över 3.500 m höjd i områden där det finns ganska höga nivåer av litium i dricksvattnet. I alla händelser så visade de i studierna att det fanns ett matematiskt samband mellan nivån av litium i urinen



(ett mått på intaget) och biokemiska markörer för sköldkörtelfunktionen, födelsevikten (30 gram lägre) och längd (1 cm kortare) hos nyfödda vars mammor fått mest litium i sig, och påstod att litium möjligtvis kunde påverka kalciumbalansen utan några direkta bevis.

Till saken hör att inga av kvinnorna var sjuka och inte något barn heller. Alla mådde bra. Trots det så varnade man för litium i dricksvatten i första artikeln, och i den fjärde artikeln konstaterade man att litium i dricksvatten var en potentiell hälsorisk. Man hade också tre referenser i artikel som skulle styrka detta, men det märkliga var att ingen av referenserna berörde litiums eventuella hälsorisker. Och en berörde inte litium över huvud taget utan grundämnet bor. Man avslutade också studien med att varna för de allt mer vanligt förekommande flaskvattnen med litium. En klar syftning på SANTO-Li då det är ett av de få flaskvattnen i världen med förhöjd nivå av litium och det enda i Sverige.

Den stora smällen

Den "stora smällen" kom dock i oktober 2017 när en reporter från Sveriges Natur ringde och ställde lite frågor kring SANTO-Li och hur farligt litium var. Jag förklarade då att det inte fanns några risker med att dricka SANTO-Li och kommenterade också de studier som professorn låg bakom och att de inte visade något sådant heller. Jag skickade också en kopia på det jag skrivit om detta i andra upplagan av min bok "Litium det nya hälsomineralet".

Till min stora förvåning fick jag ett par dagar senare läsa i Sveriges Natur att flaskvattnen med litium kunde ge foster-skador. Nämda professor citerades, men jag fick i slutet av artikeln komma till tals och säga att det professorn sagt inte

stämde – men vilken trovärdighet hade jag mot en professor i miljömedicin från KI?

Dagen efter kom ännu en smäll. En helsida i Aftonbladet med bild på SANTO-Li och med princip samma rubrik och text som i Sveriges Natur. Dagen efter kom också mindre artiklar i DN, SVD och UNT. Givetvis blev jag upprörd och kontaktade professorn som påstod att hon inte sagt att litium i dricksvatten kunde ge fosterskador och att hon måste blivit missförstådd. Men skadan var redan skedd och någon dementi kom inte heller trots flertalet kontakter med ansvarig utgivare och reportern på Sveriges Natur. Jag kontakta också Livsmedelsverket för att få deras syn, och de ansåg inte att de nivåer man hade i SANTO-Li skulle vara skadliga så jag kunde lugnt fortsätt sälja.

Hur klick på Google kan förstöra

Hade reportaget i SVT-Plus och artiklarna i Sveriges Natur och i Aftonbladet bara setts och lästs då de sändes, eller när tidningarna gavs ut, hade det inte varit något problem. Det stora problemet stavas GOOGLE. Sökte man på SANTO-Li så låg rubriken; *"Hälsovattnet som lovar runt och håller tung: SVT"* högst upp i flera år, men är nu nere på plats 4-5, och rubriken *"Forskare: 'SANTO-Li kan vara hälsofarligt': Aftonbladet"* ligger idag som nummer 2 på min dator när jag googlar. Det har inte direkt varit positivt för försäljningen milt uttryckt. Ju mer jag annonserad desto fler sökte på SANTO-Li för att veta mer eller köpa, men klickade då ofta på Pluslänken, och senaste året också på Aftonbladslänken. Vem ville efter det köpa SANTO-Li?

Vetenskapen kring litium som hälsomineral

Under tiden från 2010 fram till idag, i slutet av november 2018, ja i mer än 8 år, har jag studerat den tillgängliga vetenskapliga

litteraturen kring litium från vatten och kosten och dess effekter på hälsan. Jag kommer också att fortsätta med det framöver då min hypotes om att litium är ett essentiellt näringsämne som många har brist på hela tiden stärks genom ny forskning – man drabbas helt enkelt lättare av en rad kroppsliga sjukdomar och mår sämre mentalt vid litiumbrist.

Genom åren har jag också hittat en rad studier som på cellbiologisk nivå kunde förklara varför det är just så, vilket stärkt min övertygelse. Det var därför jag började skriva boken "Litium det nya hälsomineralet" i oktober 2014 och gav ut den i januari 2015. Kanske ett litet hastverk, men den innehöll mycket intressant information och var den första boken i världen som tog upp detta.

Då det fanns så mycket mer information jag hittat om litium dröjde det bara fram till efter sommaren 2016 innan jag började skriva andra utökade upplagan av boken. Det blev fyra nya kapitel, varav ett behandlade studierna av kvinnorna i Anderna, men också en del tillägg i gamla kapitel och små rättelser av språklig karaktär i resten av texten. Boken lanserades sedan på mässan Allt för Hälsa i november 2017, alltså samma mäsas som SANTO-Li introducerades på 6 år tidigare. Jag har faktiskt varit med på Allt för Hälsan med SANTO-Li fyra gånger och hållit föredrag där två av åren, förutom att jag bjudit på mineralvattnet till besökarna. Totalt har det nog blivit uppåt 15.000 flaskor genom åren.

## Slutord

Men nu får det vara slut. SANTO-Li var inte med i år och jag har gett upp att importera, sälja och marknadsföra SANTO-Li. Det kostar helt enkelt för mycket både när det gäller tid, energi och pengar att slåss mot väderkvarnarna – etablissemangen och

etablerade storbolag. Våldigt tråkigt då jag vet att det finns många som druckit det under lång till och uppskattar det mycket.

Jag kommer dock inte att sluta forska kring litium och dess hälsofördelar. Planer finns på en tredje bok som jag sedan andra upplagan kom ut samlat material till. Jag är övertygad om att Litium kommer att bli erkänt som ett viktigt näringsämne framöver av skolmedicinen, men frågan är bara när. Idag ser skolmedicinen fortfarande litium bara som ett läkemedel i höga doser.

Även om det här kanske upplevts som en lång text så finns det mycket mer att berätta om hur ett lite enmansföretag som AreBe Group, med ett brett utbud av olika merkantila tjänster, försökt få in ett helt nytt unikt mineralvatten på den svenska marknaden utan att lyckas.

Jag har bland annat inte berätta något om hur jag sponsrade VM i synkroniserad konståkning 2012, hur jag via ett avtal med Korpen centralt försökte sälja in SANTO-Li till deras medlemmar eller mitt tvååriga samarbete med 1,6-Miljonerklubben. För att inte tala om äventyret i USA under ett par år med bolaget i Santoli LLC, och att det europeiska laget som vann Ryder Cup 2012 på Medina i USA drack det litiumhaltiga mineralvattnet.

Under flera år levererade jag också för personligt bruk SANTO-Li till Mattias "Bissen" Larsson, den före detta svenska mästaren i bandy som råkade ut för en stor hjärnblödning och höll på att dö och några år senare blev utsatt för en svår trafikolycka med sin fru. Han driver nu Bissen Brainwalk och samlar in pengar till stöd för forskning kring hjärnans sjukdomar. Till ett av hans arrangemang skänkte jag en hel pall på 1200 flaskor.

Jag kan ändå avslutningsvis säga att jag inte ångrar att jag försökt. Jag har träffat många nya intressanta människor och lärt mig enormt mycket. Sen har det också funnits många trevliga stunder, som att följa dem jag sponsrat på plats eller via TV, eller läst om dem i resultatlistorna. Men viktigast och det bästa under de 7 åren har dock varit när de som druckit SANTO-Li berättat hur mycket bättre de mår.

Den 23 november 2018

*Pehr-Johan Fager*

P.S. Den lovande skidåkaren Petter Engdahl drack SANTO-Li under några månader från mars-juni 2016. Vid den avslutande SM-tävlingen i Gällivare 3 april 2016 blev han tvåa efter Marcus Hellner vid ”Dundret Hill Climb”. Det är Petters mest meriterade placering hittills i karriären. Varför slutade han då dricka SANTO-Li? Enligt honom så tyckte han inte det hade någon effekt och så importerades det i plastflaskor. Tyvärr måste man importera vattnet då det bara finns i Slovakien, men plast var en klar fördel då det kom med i pantsystemet och är betydligt lättare än glas. Att det inte hade någon effekt för honom kan inte jag avgöra. D.S.

